

Двадесет и пет години Българско дружество по хранене и диететика

Проф. Лукан Балабански

Сведения за характера и особеностите на храната и храненето по нашите земи, съществуват в древни гръцки и римски писмени източници. По определени данни за здравословно хранене, пък, се отбелязват от автори по време на нашето национално възраждане, особено през XIX век. Просветни дейци и лекари като Петър Берон, Иван Селимински, Константин Фотинов, Сава Доброплодни, Петко Славейков, Христо Г. Данов – в периодичния печат и в отделни издания, осветляват за своето време принципите на храненето на възрастните, децата и учениците при здраве и болести. Тази просветителска традиция след Освобождението е продължена от здравни дейци като Димитър Моллов, Борис Драмов, Георги Кушев и много други. Тласък за научен подход в храненето на хората прави Катедрата по хигиена, с ръководител проф. Тошко Петров, към новия за страната Медицински факултет, основан през 1918 г.

Но същински значими приноси в броматологията (наука за храните) и нутрициологията (наука за храненето) прави проф. Асен Златаров, още в началото на XX век. През 1912 г. той издава книгата „Основи на храненето“, а в следващите 2–3 десетилетия публикува серия от фундаментални трудове като „Изхранването на България“, „Храната и домашния живот на българина“ и редица монографии върху отделни храни (соята, сланугътът и др.). С основание проф. Асен Златаров се смята за създател на съвременната наука за хранене у нас и много видни медици през 20-те и 30-те години на миналия век – проф. Ватев, проф. Киркович, проф. Вл. Моллов, проф. Алексиев, проф. Чилов – са отделяли нужното внимание на храненето в профилактиката и лечението на болестите.

След Втората световна война, и особено след 50-те години, българската наука за хранене претърпя бързо развитие благодарение на видния медик Ташо Ташев, който още като млад лекар и учен е изявил подчертани интереси в нутрициологията. Прозрял значимостта на храненето като общобиологичен и здравен проблем, проф. Ташев (по-късно академик) положи огромни усилия да докаже необходимостта от създаване на структури, които да развият различните направления на тази интер-

дисциплинарна наука, каквато е нутрициологията. В резултат на неговата инициатива и активност през 1959 г. с указ на Президиума на Народното събрание бе открит нов за България Институт по хранене в състава на БАН. В течение на тридесетина години (1960–1990) този институт разви огромна дейност по изследване статуса на фактическото хранене на населението в страната; уточняване химическия състав на българските храни; утвърждаване на наши норми за физиологическите потребности от храна и енергия при различни групи; изучаване на проблема хранене и болести; безопасност на храните; икономика и социология на храненето и пр. В многобройни сборници, монографии, брошури, дисертации, статии в периодичния печат, инструктивни и популярни материали намери отражение огромната изследователска дейност на сътрудниците на института. С основание може да се каже, че ако проф. Асен Златаров с възрожденски ентузиазъм маркира началото на истинска наука по хранене в България, то в по-ново време академик Ташо Ташев бе създателят на структурите, десетилетия наред осъществяващи научно-изследователска дейност на храните и храненето в страната.

Една нова формация бе необходима в тази сфера на научния живот у нас. Това пък успяха да извършат учениците. През 1986 г. на IV национален конгрес по хранене беше създадено Българско дружество по хранене и диететика като член на „семеяството“ на Съюза на медицинските дружества в България. Основател и дългогодишен председател на дружеството до 2000 г. е проф. д-р Лукан Балабански. Понастоящем той е почетен председател на дружеството, а председател е проф. д-р Божидар Попов.

Дружеството вече в течение на четвърт век обединява усилията на нутриционистите в страната по осъществяване на разностранна дейност: провеждане на регулярни заседания с доклади и лекции върху основни теми, организиране на научни конференции и научно-практически срещи в столи-

цата и по региони, както и на периодични големи национални конгреси с международно участие. Като организатор на усилията на всички звена в страната, работещи по проблемите на храненето, Дружеството проведе вече няколко конгреса: V – през 1993 г.; VI в 1998 г.; VII в 2003 г.; VIII в 2007 г. и IX през настоящата 2011 г., на който се отбелязва 25-годишен юбилей на Дружеството. В интервалите между конгресите, по традиция, са провеждани научни конференции – най-често монотематични, а материалите от тях са издавани в обемни сборници.

Във връзка с обстоятелството, че науката по хранене е хетерогенна и интердисциплинарна, както на конгресите, така и на всички други научни форуми са си давали среща медици, химици, технолози, биохимици, микробиолози, токсиколози, икономисти, социолози, а и темите на докладите и научните съобщения са били разнородни. На някои конгреси, поради широко участие на автори са провеждани паралелни заседания по секции. Разбира се програмните комисии са се стараели да формулират, по възможност, една – до две три основни теми. Така например IV конгрес в първите години на „прехода“ бе с основна тема „Изхранването по време на кризисен период“.

На сегашния IX конгрес Българското дружество по хранене и диететика има пълно основание да се поздравя с 25-годишнината, която в живота на едно семейство се означава като „сребърен юбилей“. Нека да отправим признание към основателите на Дружеството, което след заличаване на Института през 1991 г. остана единствена значима организационна структура, обединяваща нутриционистите в страната. Пожелаваме на ръководството все същата висока активност, инициативност и неуморни усилия по обединяване дейностите на пръснатите звена в страната, работещи по проблемите на храненето, по пропагандата и реализиране на оптимално здравословно хранене на народа.

Честит юбилей!